



## МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м.Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96  
E – mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Департаменти (управління)  
освіти і науки обласних та  
Київської міської державних  
адміністрацій,  
навчально-методичні центри  
(кабінети) професійно-технічної  
освіти,  
заклади професійної (професійно-  
технічної) освіти

Про порядок проведення інструктажів  
з охорони праці та безпеки життєдіяльності  
в закладах професійної  
(професійно-технічної) освіти

Міністерство освіти і науки надсилає Методичні матеріали щодо проведення та реєстрації інструктажів з охорони праці та безпеки життєдіяльності зі здобувачами освіти в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Зазначені матеріали також будуть розміщені на офіційних веб-сайтах Міністерства освіти і науки та Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти».

Додаток: Методичні матеріали на 9 арк.

Заступник Міністра

Павло Хобзей

Дуброва Н. Й.  
248-17-19

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
№1/9-464 від 26.07.2018



**Методичні матеріали  
щодо проведення та реєстрації інструктажів з охорони праці та  
безпеки життєдіяльності зі здобувачами освіти  
в закладах професійної (професійно-технічної) освіти**

Інструктажі з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності з учнями, слухачами (далі-здобувачі освіти) під час освітнього процесу проводяться відповідно до Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах, установах, організаціях, підприємствах, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 22.11.2017 № 1514, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 14.12.2017 за № 1512/31380 (далі – Положення про навчання).

I. Інструктажі з питань охорони праці проводяться до початку та під час професійно-практичної підготовки (трудового та професійного навчання) в закладах професійної (професійно-технічної) освіти (далі-заклади освіти) у навчально-виробничих майстернях, лабораторіях, кабінетах закладу освіти, на підприємствах, в установах, організаціях, господарствах, у сфері послуг тощо (далі - підприємства).

**1.1. Вступний інструктаж з охорони праці зі здобувачами освіти** проводиться:

до початку професійно-практичної підготовки в закладі освіти або на підприємстві;

з екскурсантами у разі екскурсії на підприємство.

Вступний інструктаж з охорони праці **в закладі освіти** проводиться в кабінеті охорони праці, безпеки життєдіяльності перед початком професійно-практичної підготовки. Інструктаж проводить керівник служби охорони праці або особа, на яку покладено цей обов'язок наказом керівника закладу освіти. Реєстрація такого інструктажу здійснюється в журналі реєстрації вступного інструктажу з питань охорони праці для працівників (додаток 1). Цей журнал зберігається у керівника служби охорони праці закладу освіти або особи, на яку покладено обов'язки відповідального за охорону праці, безпеку життєдіяльності наказом керівника закладу освіти.

Вступний інструктаж з охорони праці перед початком професійно-практичної підготовки **на підприємстві** зі здобувачами освіти проводить представник служби охорони праці підприємства чи особа, на яку покладено

наказом керівника підприємства обов'язки проведення інструктажів. Реєстрація такого вступного інструктажу з охорони праці проводиться в журналі реєстрації вступного інструктажу з питань охорони праці на підприємстві.

**1.2. Первинний інструктаж з охорони праці на робочому місці зі здобувачами освіти** проводиться:

перед початком професійно-практичної підготовки безпосередньо на робочому місці, на першому уроці в навчально-виробничій майстерні (полігоні, дільниці, лабораторії тощо) закладу освіти або на підприємстві згідно з вимогами Державного стандарту професійної освіти;

перед виконанням кожного навчального завдання, пов'язаного з використанням різного обладнання, механізмів, інструментів, матеріалів тощо.

Первинний інструктаж з охорони праці на робочому місці в закладі освіти проводить керівник робіт - майстер (інструктор) виробничого навчання, викладач.

Первинний інструктаж з охорони праці перед початком роботи на робочому місці підприємства, де проводиться виробниче навчання та виробнича практика, проводить безпосередній керівник робіт від підприємства (начальник структурного підрозділу, майстер, інструктор) призначений наказом по підприємству або особа, яка використовує найману працю.

Первинний інструктаж з охорони праці на робочому місці підприємства проводиться індивідуально або з групою осіб одного фаху (професії) згідно з діючими на підприємстві інструкціями з охорони праці відповідно до виконуваних робіт.

Про проведення первинного інструктажу з питань охорони праці особа, яка проводила інструктаж, уносить запис до:

журналу реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці (додаток 2), який зберігається в кожній лабораторії, майстерні, де проводиться професійно-практична підготовка - інструктаж з охорони праці на робочому місці в закладі освіти;

журналу обліку виробничого навчання на сторінці про запис теми уроку, навчального заняття тощо - інструктаж з охорони праці перед виконанням навчального завдання, пов'язаного з використанням різного обладнання, механізмів, інструментів, матеріалів тощо. Такий інструктаж не реєструється окремо і не потребує підпису осіб, що проводили його і з якими проводили цей інструктаж;

журналу реєстрації інструктажів з питань охорони праці, який зберігається на підприємстві - інструктаж з охорони праці на робочому місці підприємства.

**1.3. Позаплановий інструктаж з охорони праці** зі здобувачами освіти проводиться при порушенні ними вимог нормативно-правових актів з

охорони праці, що можуть призвести або призвели до травм, аварій, пожеж тощо під час проведення професійно-практичної підготовки в майстернях, лабораторіях, полігонах закладу освіти і на підприємстві.

Позаплановий інструктаж з охорони праці зі здобувачами освіти, які проходять виробниче навчання та виробничу практику, проводить безпосередній керівник робіт (викладач, майстер (інструктор) виробничого навчання в закладі освіти або начальник структурного підрозділу, майстер, інструктор на підприємстві).

Проведення позапланового інструктажу з охорони праці зі здобувачами освіти фіксується в журналі реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці (додаток 2).

**1.4. Повторний інструктаж з охорони праці зі здобувачами освіти** проводиться тільки на робочому місці, де здійснюється виробниче навчання або виробнича практика на підприємстві, у строки, визначені нормативно-правовими актами з охорони праці, які діють у галузі, або роботодавцем з урахуванням конкретних умов праці, якщо це навчання (практика) проводиться протягом певного часу, але не рідше:

для робіт з підвищеною небезпекою – 1 разу на 3 місяці;

для решти робіт – 1 разу на 6 місяців.

**1.5. Цільовий інструктаж з охорони праці зі здобувачами освіти** проводиться:

у разі їх участі у ліквідації аварії або стихійного лиха;

під час проведення робіт, на які відповідно до законодавства оформлюються наряд-допуск, наказ або розпорядження.

Проведення повторного, цільового інструктажів з охорони праці зі здобувачами освіти фіксується в журналі реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці (додаток 2).

1.6. Первинний, повторний, позаплановий інструктажі з охорони праці завершуються перевіркою знань у вигляді усного опитування або за допомогою технічних засобів, а також перевіркою набутих навичок безпечних методів праці особою, яка проводила інструктаж.

1.7. Інструктажі з охорони праці зі здобувачами освіти під час професійно-практичної підготовки на підприємстві проводяться відповідно до Типового положення.

Контроль за проведенням інструктажів на робочому місці зі здобувачами освіти на підприємстві здійснює керівник (майстер, інструктор, відповідальний за проведення) виробничого навчання чи виробничої практики, призначений керівником закладу освіти.

1.8. Програми проведення інструктажів з охорони праці в закладі освіти розробляють служби охорони праці за участю безпосередніх керівників (викладачі, майстри, інструктори), які здійснюють професійно-практичну підготовку, затверджує такі програми керівник закладу освіти.

Інструктажі проводять в закладі освіти і на підприємстві за інструкціями з охорони праці.

1.9. Інструкції з охорони праці, що діють у закладах освіти, містять обов'язкові вимоги з охорони праці, яких мають дотримуватися працівники та здобувачі освіти під час виконання певних видів робіт або за певною професією. Інструкції розробляються на основі Типових інструкцій та нормативно-правових актів з охорони праці за даним професійним спрямуванням.

Наприклад: «Інструкція з охорони праці під час виконання робіт із застосуванням електрифікованого інструменту», «Інструкція з охорони праці для електрозварника» тощо.

1.8. У закладі освіти необхідно мати:

журнал реєстрації вступного інструктажу з охорони праці для працівників (додаток 1);

журнал реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці (первинний, повторний, позаплановий цільовий) для здобувачів освіти в кожному кабінеті, лабораторії, майстерні (додаток 2);

журнал реєстрації інструкцій з охорони праці для працівників і здобувачів освіти.

**II. Інструктажі з безпеки життєдіяльності** (охорона здоров'я, пожежна, радіаційна безпека, цивільний захист, безпека дорожнього руху, реагування на надзвичайні ситуації, безпека побуту тощо) проводяться із здобувачами освіти і реєструються відповідно до Положення про навчання.

**2.1. Вступний інструктаж з безпеки життєдіяльності** проводиться перед початком навчальних занять один раз на рік, а також під час зарахування або оформлення до закладу освіти здобувачів освіти службами охорони праці або особами, на яких покладено ці обов'язки наказом керівника закладу освіти. За умови чисельності учасників освітнього процесу в закладі понад 200 осіб вищезазначеними службами проводиться навчання з вихователями, класними керівниками, майстрами виробничого навчання, кураторами груп тощо, які в свою чергу інструктують здобувачів освіти перед початком навчального року.

Запис про вступний інструктаж робиться на окремій сторінці реєстрації вступного інструктажу з безпеки життєдіяльності для здобувачів освіти у журналі обліку навчальних занять за формою, наведеною в додатку 3.

**2.2. Первинний інструктаж з безпеки життєдіяльності** проводиться:

на початку навчального року перед початком занять у кожному кабінеті, лабораторії, майстерні, спортзалі тощо;

перед початком канікул;

перед початком заходів за межами закладу освіти, де освітній процес пов'язаний з використанням небезпечних або шкідливих для здоров'я факторів;

перед виконанням кожного завдання, пов'язаного з використанням різних матеріалів, інструментів, приладів, на початку уроку, заняття, лабораторної, практичної роботи тощо.

Первинний інструктаж з безпеки життєдіяльності проводять викладачі, куратори груп, майстри виробничого навчання тощо. Інструктаж проводиться зі здобувачами освіти, а також з батьками, які беруть участь у позанавчальних заходах.

Запис про проведення первинного інструктажу з безпеки життєдіяльності робиться в журналі реєстрації первинного, позапланового, цільового інструктажів з безпеки життєдіяльності здобувачів освіти (додаток 4), який зберігається в кожному кабінеті, лабораторії, майстерні, цеху, спортзалі тощо.

Первинний інструктаж з безпеки життєдіяльності, який проводиться в кабінеті, лабораторії на початку уроку, заняття, лабораторної, практичної роботи тощо і знайомить з новими матеріалами, інструментами, обладнанням, має на меті надати загальні відомості про безпечну поведінку. Такий інструктаж реєструється в журналі обліку навчальних занять, виробничого навчання на сторінці предмета в розділі про запис змісту уроку, заняття. Здобувачі освіти, які інструктуються, не розписуються про такий інструктаж.

Мета проведення первинного інструктажу з безпеки життєдіяльності:

формування у здобувачів освіти уяви про можливі загрози особистій безпеці, свідоме розуміння необхідності захисту та збереження свого власного життя та здоров'я;

дотримання правил безпечної поведінки в умовах виникнення загрози життю та здоров'ю, у тому числі в умовах екстремальних ситуацій;

навчання надавати посильну допомогу і самопомогу у разі нещасного випадку.

Програма первинного інструктажу з безпеки життєдіяльності розроблюється керівником служби охорони праці, безпеки життєдіяльності за участю викладачів, майстрів тощо, затверджується керівником закладу освіти. Первинний інструктаж повинен містити питання безпечної поведінки під час проведення занять у кабінетах, лабораторіях, майстернях, спортзалах, інших приміщеннях закладу освіти, правила поведінки під час канікул, у побуті, під час екстремальних ситуацій тощо.

Первинний інструктаж з безпеки життєдіяльності може проводитися за інструкціями з безпеки під час проведення навчання, а також у вигляді бесід, переглядів фільмів тощо.

Інструкції з безпеки під час проведення навчання для здобувачів освіти при виконанні практичних, лабораторних робіт у навчальних кабінетах, лабораторіях, спортивних залах тощо розробляють викладачі, затверджує такі інструкції керівник закладу освіти.

**2.3. Позаплановий інструктаж з безпеки життєдіяльності** із здобувачами освіти проводиться у разі порушення ними вимог нормативно-правових актів, що може призвести чи призвело до травм, аварій, пожеж тощо, при зміні умов виконання навчальних завдань (лабораторних,

практичних робіт тощо), а також у разі нещасних випадків за межами закладу освіти.

Реєстрація позапланового інструктажу проводиться в журналі реєстрації інструктажів (додаток 4).

**2.4. Цільовий інструктаж з безпеки життєдіяльності** проводиться із здобувачами освіти закладу освіти в разі організації позанавчальних заходів (олімпіади, турніри з предметів, екскурсії, у тому числі на підприємство, туристичні походи, спортивні змагання тощо), під час проведення громадських, позанавчальних робіт (прибирання територій, приміщень, науково-дослідна робота на навчально-дослідній ділянці тощо). Реєстрація проведення цільового інструктажу здійснюється у журналі реєстрації інструктажів з безпеки життєдіяльності (додаток 4).

2.5. Інструктажі з безпеки життєдіяльності проводяться для формування умінь застосовувати знання у практичному житті, їх програми містять питання особистої безпеки та безпеки оточуючих відповідно до напрямку проведення заходів, розробляються безпосередніми керівниками робіт або заходів і не вимагають наявності інструкцій з безпеки життєдіяльності. Такі інструктажі проводяться у вигляді інформацій про небезпеки, лекцій, бесід з наступною перевіркою навичок, ігрових тренінгів, квестів тощо. У кожному конкретному випадку викладач, майстер (інструктор) виробничого навчання або особа, яка проводить інструктаж з безпеки життєдіяльності, обирає свій шлях і засоби проведення таких інструктажів.

## Додаток 1

Титульний аркуш журналу

(заклад освіти)

**ЖУРНАЛ**  
**реєстрації вступного інструктажу з питань охорони праці для**  
**працівників**

Розпочато «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ року

Закінчено «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ року

| № з/п | Дата проведення інструктажу | Прізвище, ім'я, по батькові особи, яку інструктують | Професія, посада особи, яку інструктують, її вік | Назва виробничого підрозділу (група), до якого приймається особа, яку інструктують | Прізвище, ініціали, посада особи, яка інструктує | Підписи                 |                       |
|-------|-----------------------------|---|--|--|--|-------------------------|-----------------------|
|       |                             |   |  |  |  | особи, яку інструктують | особи, яка інструктує |
| 1     | 2                           | 3   | 4  | 5  | 6  | 7                       | 8                     |



Додаток 2

Титульний аркуш журналу

(заклад освіти)

## ЖУРНАЛ реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці

(цех, дільниця, бригада, служба, лабораторія, майстерня тощо)

Розпочато « \_\_\_ » \_\_\_\_\_ 20\_\_ року

Закінчено « \_\_\_ » \_\_\_\_\_ 20\_\_ року

| № з/п | Дата проведення інструктажу | Прізвище, ім'я, по батькові особи, яку інструктують | Професія, посада особи, яку інструктують | Вид інструктажу (первинний, повторний, позаплановий, цільовий), назва та номер інструкції | Причина проведення позапланового або цільового інструктажу | Прізвище, ініціали особи, яка інструктує та перевіряє знання | Підписи                 |                       |
|-------|-----------------------------|---|--|---|--|--|-------------------------|-----------------------|
|       |                             |   |  |   |  |  | особи, яку інструктують | особи, яка інструктує |
|       | 2                           | 3   | 4  | 5   | 6  | 7  | 8                       | 9                     |

Додаток 3  
 Форма сторінки журналу обліку  
 навчальних занять

**РЕЄСТРАЦІЯ**  
**вступного інструктажу з безпеки життєдіяльності для здобувачів освіти у**  
**журналі обліку навчальних занять**

| № з/п | Прізвище, ім'я, по батькові особи, яку інструктують | Дата проведення інструктажу | Прізвище, ім'я, по батькові особи, яка проводила інструктаж | Підписи                 |                       |
|-------|---|-----------------------------|---|-------------------------|-----------------------|
|       |   |                             |   | особи, яку інструктують | особи, яка інструктує |
|       | 2   | 3                           | 4   | 5                       | 6                     |

Додаток 4

(найменування закладу освіти)

Розпочато «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ року  
 Закінчено «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ року

**ЖУРНАЛ**  
**реєстрації первинного, позапланового, цільового інструктажів з безпеки**  
**життєдіяльності здобувачів освіти**

(кабінет, лабораторія, цех, майстерня, спортзал тощо)

| № з/п | Прізвище, ім'я, по батькові особи, яку інструктують | Дата проведення інструктажу | Група | Назва інструктажу, назва інструкції | Прізвище, ім'я, по батькові, посада особи, яка проводила інструктаж | Підписи                         |                         |
|-------|---|-----------------------------|-------|-------------------------------------|---|---------------------------------|-------------------------|
|       |   |                             |       |                                     |   | особи, яка проводила інструктаж | особи, яку інструктують |
|       | 2   | 3                           | 4     | 5                                   | 6   | 7                               | 8                       |